

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 och 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 och 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (RP 108/2023 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Emmi Äärynen, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande direktör Hanna Koskinen, Statskontoret
- direktör Kaisa Taimi, Birkalands välfärdsområde
- generalsekreterare Seppo Savolainen, Krigsinvalidernas Brödraförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om skada, ådragen i militärtjänst ändras så att en krigsinvalid som har skadats eller insjuknat till följd av 1939—1945 års krig och som har rätt till institutionsvård också ersätts för hyrans andel av kostnaderna för boendeservice enligt Statskontorets prövning. Ändringen görs på grund av att antalet tjänsteleverantörer minskar, vilket innebär att krigsinvaliderna i flera av välfärdsområdena inte längre har möjlighet att få institutionsvård som ges genom Statskontorets betalningsförbindelse i det egna landskapet. Den föreslagna lagändringen ska gälla endast krigsinvalider som skadades på grund av Finlands krig åren 1939—1945. Förslaget omfattar inte militärinvalid, alltså personer som skadats eller insjuknat i beväringstjänst och FN-uppdrag åren 1946—1990. Förutsättningarna för kostnadsersättningar för dessa förblir oförändrade.

Det föreslås dessutom att den ersättning för ordnande av service som stöder boende hemma och som betalas i förskott till den myndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård be-

Betänkande ShUB 2/2024 rd

talas ut som en årlig post före utgången av januari i stället för de månatliga poster som för närvarande betalas.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt. Lagens 6 b § träder dock i kraft först den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås det att 6 § 4 mom. i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) ändras så att en krigsinvalid som skadats eller insjuknat till följd av kriget 1939—1945 och som har rätt till institutionsvård i fortsättningen också ersätts för en sådan andel av kostnaderna för boendeservice som Statskontoret anser att en skälig hyra utgör. Med boendeservice avses både gemenskapsboende och serviceboende med heldygnssorg.

Bakgrunden till propositionen är att utbudet av tjänster inom institutionsvård som uppfyller Statskontorets kvalitetskrav har minskat, vilket innebär att krigsinvalider inte nödvändigtvis längre har möjlighet att få institutionsvård som ges genom Statskontorets betalningsförbindelse på sin hemort eller nära sina anhöriga. Då kan krigsinvaliderna antingen flytta till Statskontorets avtalsinstitution på annan ort eller övergå till boendeservice inom sitt eget välfärdsområde, för vilken den hyra som tas ut inte ersätts med stöd av gällande lagstiftning. På grund av att utbudet av tjänster inom sådan institutionsvård som uppfyller statskontorets kvalitetskrav minskar tillgodoses krigsinvalidernas rätt till avgiftsfri institutionsvård i närheten av anhöriga i dagens läge inte på det sätt som avses i lagen.

Syftet med propositionen är att krigsinvaliderna ska kunna bo avgiftsfritt nära sina anhöriga de sista åren, om avgiftsfri institutionsvård inte finns att tillgå. Social- och hälsovårdsutskottet anser att den föreslagna ändringen är motiverad och brådskande och tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

För att göra ersättningsförfarandena för krigsinvalider och frontveteraner enhetliga anser utskottet också att det är motiverat att ändra 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst på så sätt att den ersättning som årligen betalas i förskott för den hemservice och boendeservice och de sjukvårdstjänster som ordnas av den myndighet som svarar för ordnandet av social- och hälsovården betalas i en post i stället för nuvarande månatliga poster.

Enligt propositionen finns det för närvarande cirka 300 krigsinvalider, av vilka drygt en tredjedel är i institutionsvård. De är i genomsnitt omkring 93 år gamla och deras antal minskar med omkring 25—30 procent per år. Cirka 60 personer får boendeservice, och antalet krigsinvalider som övergår till boendeservice antas öka i och med att institutionerna eventuellt läggs ned. Den föreslagna ändringen beräknas öka kostnaderna med cirka 720 000 euro per år. Enligt Statskontorets bedömning kan anslaget täckas med ett förslagsanslag för ersättningar enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (mom. 33.50.52). Ingen tilläggsfinansiering behövs.

Den föreslagna ändringen gäller endast krigsinvalider som skadats eller insjuknat i kriget 1939—1945. Utfrågade sakkunniga lyfte också fram möjligheten att utsträcka motsvarande förmån till

Betänkande ShUB 2/2024 rd

att gälla alla veteraner i våra krig. Bestämmelser om förmåner för veteraner som inte skadats i krig, alltså frontveteraner, finns i lagen om rehabilitering av frontveteraner (1184/1988). Det innebär att bestämmelser om ersättning av hyran för boendeservice till frontveteraner inte kan utfärdas genom en ändring av lagen om skada, ådragen i militärtjänst. För frontveteraner skulle det vara fråga om en helt ny förmån, eftersom det inte har föreskrivits om rätt för frontveteraner att få ersättning för institutionsvård av Statskontoret till skillnad från krigsinvalider. Enligt uppgifter till utskottet fanns det cirka 1 850 frontveteraner i början av 2024. Det är inte känt hur stor andel av frontveteranerna som bor inom boendeservicen. Kostnaderna för ändringen skulle dock bli betydligt större för frontveteranernas del än för krigsinvalidernas del, eftersom frontveteranerna just nu inte har rätt till institutionsvård som ersätts av Statskontoret. Utskottet anser det vara viktigt att man vid en eventuell framtida lagberedning bedömer rätten till tillräckliga boendetjänster för alla veteraner i våra krig.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 108/2023 rd utan ändringar.

Helsingfors 28.2.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hilkkä Kemppi cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Henrik Wickström sv
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Mari Kaunistola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.